

MAKEDONIYALIK ALEKSANDRNING HARBIY YURUSHLAR HARBIY FAOLIYATI HAQIDA

Jumoboyev Rashid Pirlapas o'g'li

*Urganch Davlat Universiteti ijtimoiy-iqtisodiy fanlar fakulteti tarix
(mamlakatlar va mintaqalar bo'yicha) yo'nalishi 231-guruh talabasi*

Annotatsiya: Ushbu maqola Aleksandrning harbiy faoliyati va harbiy yurushlari haqida ma'lumot beradi.

Abstract: This article provides information about Alexander's military activities and military campaigns.

Аннотации: в данной статье представлены сведения о военной деятельности и военной похода Александра.

Key words: Alexander, Achaemenids, Egypt.

Ключевые слова: Александр, Ахемениды, Египет.

1. Kirish

Filip II fitna sabab o'ldirilgach o'g'li Aleksandr taxtga o'tirdi (Aleksandr III) u makidonyaga qarshi ko'tarilgan qo'zg'olonlarni bostrigach Yunoniston va Bolqon yarim orolida harbiy yurushlar qiladi. Eramizdan oldingi 334-yilida kichik osyoga yurushlar boshlaydi hozirgi Dardanell bog'o'zidan o'tgach Troya qoldiqlari va ajdodi axilsning qabrini ziyorat qiladi kichik osyodagi fors satraplarini yenggach u Surya va Misr hududlariga keladi Misrlilar uni xaloskor sifatida qarshi oladilar. Misr xudolariga qurbolik qilish haqidagi buyrug'idan so'ng Misr koinlari uni Misr fravini dep e'lon qilishadi. Bunday qurbolikni u Bobilga kelgach ham qilgan Bobil bosh xudosi mardugga qurbolik qilishni buyurgan va Bobiliklar hurmatiga sazavor bo'lgan. U Bobilga bayramona kafiyatda xurandchilik bilan kirib borgan. Asosiy qisim: II Is jangida Dorol III qo'shini mag'lub bo'ladi.

Uning oilasi ham o'sha jangda Aleksandrga asir tushadi. Dorol III bir necha bor elchilar yuborib oilasini o'rniga

- Fors davlatini g'arbiy yerlarini yani kichik osyo surya hududlarini va o'zning to'ng'ich qiziga uylanishini taklif qiladi. Aleksandr taklifni safdoshlari bilan muhokama qiladi, Parmenyon taklifni qabul qilish kerakligini aytisada Aleksandr rad javobi yozilgan maktub yuboradi. Eramizdan oldingi 331-yili otyabr oyida Gavgamela jangida Dorol III mag'lubiyatga uchragan va qarindoshi Bess boshliq fitnachilar tomonidan o'ldirilgan. Aleksandr bu jangda aql bovar qilmas taktika

qo'llaydi markaz o'ng qanot chap qanotda jang bo'lip turgan paytda o'ng qanotdan otliq qo'shin bilan ajralib chib o'ng qanot va markaz o'rtasidagi ochiq hududidan o'tib forslarni markaziy qismiga zarba beradi. Fors shohi natijada qo'rqib jang maydonini tashlab qochadi va fors qo'shinlari mag'lubiyatga uchraydi. O'rta Osyo hududutlarida Spitamen boshliq qo'zg'olonga barham bergan. Spitamen o'limi haqida ikki xil ma'lumot bor birda ko'chmanchi qabilalar xoyinlaracha o'ldirgan deyilsa ikkinchisida xotini o'dirgan deyilgan . Aleksandrning u bilan kelishish uchun muktub yuborgani o'sha maktubda qozg'aloni to'xtatishni so'ragan. Maktubda shu so'zlar bitilgan qo'zg'aloni to'xtat sug'diyona bashqaruvi seniki bo'ladi, aziz do'stim Spitamen. Spitamen rat qilgan bir necha bor yunon makedonlarni yengan Spitamen Aleksandr bilan to'qnashuvda mag'lubiyatga uchraydi va cho'lga chekinadi va o'ldiriladi. Bu voqealar ermizdan oldingi 327-yilda bo'lgan. Aleksandr orta osyoga yurishlar qilib Sug'diyona Marg'iyona Parfiya hududlarini egallab shimoliy Hindstonga yurushlar qiladi. Bu yerlar hukumdori Por Makedonlarga qattiq qarshilik qilad. Aleksandr eramizdan oldingi 324 -yili safi siyraklashgan o'z askarlari safiga Yangi askarlar O'rta Osyolik aholi orasidan tanlab oladi. Askarlarining talabi va istagi bilan Bobilga qaytishga buyruq beradi . Ular ikki yo'l bilan biri fors korfazi va Frot daryosi orqali bo'lsa ikkinchisi esa quruqlik orqali Bobilga qaytgan. Arabstonga yurush qilish rejasi esa Aleksandrning to'satdan vafoti sabab amalga ashmagan. III: Xulosa o'rnida shuni aytish mumkinki Aleksandrning harbiy yurushlar geografiyasini o'rganish mushkul chunki oradan ikki ming yil o'tgan . Lekin Yunon Rim tarixchilari asarlarida ma'lumotlar keltirilgan ular Aleksandr yurishlarida qatnashgan harbiy askar sarkardalar kundaliklaridan ma'lumotlar olganlar. Shu orqali bizgacha yetib kelgan ma'lumotlar orqali hozirgi kunda Aleksandrning jang taktikalari harbiy bilm yurtlarida o'rgatiladi. Ushbu maqola suhandonlarga Makidonyalik Aleksandr harbiy yurushlari haqida qisqacha ma'lumotlar beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. D.J.Urakov , R. N. Tursunov, A. A. Biykuziyev, B. B. Xaynazarov Jaxon tarixi "qadimgi Sharq, qadimgi Rim va Yunoniston" Toshkent "ilm ziyo" 2020.
2. A.S.Sagdullayev, R. X. Sulaymonov, M. SH. Qidrniyozov, B.B. Aminov O'zbekiston tarixi Toshkent "Vinshinvestprom" 2019
2. Arrian Aleksandr Anabasis tarjimasini N. Karenikova Toshkent 1912 Markaziy Osyo jurnali.